

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 320/2014-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. mája 2014 predbežne prerokoval sťažnosť S. T. a T. T., zastúpených JUDr. Zuzanou Lapárovou, Advokátska kancelária, Forgáčova bašta 7, Nové Zámky, vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a na nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia podľa čl. 16 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 17 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Nové Zámky sp. zn. 10 C/152/2013 z 10. októbra 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť S. T. a T. T. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. apríla 2014 doručená sťažnosť S. T. (ďalej len „sťažovateľka v 1. rade“) a T. T. (ďalej len „sťažovateľka v 2. rade“); (ďalej aj „sťažovateľky“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a na nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia podľa čl. 16 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 17 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením

Okresného súdu Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 10 C/152/2013 z 10. októbra 2013.

Z predloženej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľky sú účastníčkami konania o zapretie otcovstva, a to na strane odporcu, vedeného na základe návrhu podaného okresnému súdu 11. júna 2013.

Sťažovateľky v sťažnosti predkladajú túto argumentáciu:

«... 2. Sťažovateľka v 1. rade sa narodila 15.8.1992, a to počas trvania manželstva navrhovateľa a sťažovateľky v 2.rade, teda jeho otcovstvo bolo určené v súlade s ustanovením § 51 ods. 1 Zák. č. 94/1993 Zb. (nie ako sa uvádza v návrhu, teda podľa § 85 ods. 1 Zák. č. 36/2005 Z. z.).

3. Navrhovateľ vo svojom návrhu oprávnenosť podania návrhu opiera o tvrdenie, že s poukazom na Nález Ústavného súdu SR PL.ÚS 1/2010 z 20.4.2010, ktorým tento súd rozhodol, že ustanovenie § 86 ods.1 Zák. č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení neskorších predpisov nie je v súlade s čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, v súčasnosti nie je zákonom vymedzená lehota, po uplynutí ktorej by nebolo možné domáhať sa na súde zapretia otcovstva, preto on môže tento návrh podať.

4. Podľa § 57 ods. 1 Zák. č. 94/1963 mohol manžel matky dieťaťa zaprieť otcovstvo na súde do 6 mesiacov odo dňa, kedy sa dozvedel, že sa jeho manželke narodilo dieťa. Keďže navrhovateľ sa o narodení sťažovateľky v 1. rade dozvedel v deň jej narodenia, lehota na podanie návrhu na zapretie otcovstva mu uplynula 15.2.1993. 6-mesačná lehota je lehota prekluzívna.

5. Podľa § 117 Zák. č. 36/2005 Z. z. na plynutie lehôt, ktoré neskončili do 1.4.2005 sa použije tento zákon. Z uvedeného vyplýva, že pokiaľ lehota skončila pred týmto dňom, táto lehota už nemôže plynúť znova, teda nemôže „obžívnuť“. S poukazom na uvedené mal súd návrh bez ďalšieho dokazovania zamietnuť.

6. Okresný súd Nové Zámky však vo veci koná a uznesením 10C/152/2013-30 z 10.10.2013 ustanovil vo veci znalca z odboru genetika, odvetvie analýza DNA a takto nás núti podrobiť sa lekárskeму vyšetreniu - genetickej skúške. Pretože my sa voči tomuto rozhodnutiu súdu nemáme ako inak brániť, podávame túto ústavnú sťažnosť.

7. Podľa čl. 16 ods. 1 ústavy: „Nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia je zaručená. Obmedzená môže byť len v prípadoch ustanovených zákonom.“. Z Ústavy SR, z občianskeho súdneho poriadku Zák. č. 99/63 Zb. ako aj zo Zákona o rodine Zák. č. 36/2005 Z. z., nepochybne vyplýva, že súd môže zasiahnuť do nedotknuteľnosti osoby len vtedy, ak je to v súlade so zákonom. Súd nemôže nariadiť vykonanie dôkazu, tobôž nie takého závažného akým je vykonanie genetickej skúšky v prípade, keď výsledok tohto dokazovania je pre rozhodnutie vo veci irelevantné. Súd takto neprípustné zasahuje do nedotknuteľnosti osoby a jej súkromia sťažovateľiek.

8. Poukazujeme aj na to, že skutočnosť, že náš parlament dodnes neurčil lehotu na zapretie otcovstva v takýchto prípadoch, nemôže mať napríklad za následok, že dieťa nemôže podávať žalobu o prípustnosť zapretia otcovstva podľa § 96 ods. 1 Zák. o rodine, pretože nemôže byť splnená podmienka podľa § 96 ods. 1 „ak rodičom uplynula lehota ustanovená na zapretie otcovstva“. Zákon sám teda existenciu lehoty na podanie návrhu na zapretie otcovstva manželom matky dieťaťa v ustanovení § 96 ods. 1 Zák. o rodine predpokladá. V tejto súvislosti poukazujeme aj na odôvodnenie Nálezu Ústavného súdu SR PL. ÚS 1/2010 z 20.4.2010, z ktorého okrem iného vyplýva, že nie existencia lehoty a jej dĺžka ale určenie začiatku jej plynutia boli podkladom vyslovenia tohto nálezu. Okrem toho v prípade, ak dieťa mieni podať žalobu o zapretie otcovstva, musí najprv podať žalobu o prípustnosť zapretia otcovstva, kedy súd skúma okrem iného aj to, či je to potrebné v záujme dieťaťa. Naproti tomu otázka záujmu dieťaťa sa neskúma v konaní o zapretie otcovstva kde návrh podal manžel matky dieťaťa. Je tiež otázne, na základe akého ustanovenia zákona za súčasného právneho stavu, keď ustanovenie § 86 ods. 1 Zák. č. 36/2005 Z. z. je neplatné a neúčinné, môže manžel matky dieťaťa podávať žalobu o zapretie otcovstva.»

Sťažovateľky na základe uvedeného v závere sťažnosti navrhujú, aby ústavný súd po prijatí ich sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, v ktorom by vyslovil porušenie ich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 16 ods. 1 ústavy a čl. 17 dohovoru uznesením okresného súdu sp. zn. 10 C/152/2013 z 10. októbra 2013, označené uznesenie okresného súdu zrušil, priznal sťažovateľke v 1. rade primerané finančné zadost'učinenie v sume 3 000 €, sťažovateľke v 2. rade primerané finančné zadost'učinenie v sume 1 500 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia v celkovej sume 300,16 €.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jej prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť je absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Sťažovateľky v podanej sťažnosti namietajú, že uznesením okresného súdu, ktorým bolo nariadené znalecké dokazovanie prostredníctvom analýzy DNA, došlo k neprípustnému zásahu do ich práva na súkromie, keď súd v konaní o návrhu na zapretie

otcovstva podaného právnym otcom sťažovateľky v 1. rade nariadil znalecké dokazovanie napriek skutočnosti, že mu prekluzívna lehota na podanie návrhu podľa názoru sťažovateľiek dávno predtým uplynula. V postupe okresného súdu prezentujúci vlastnú interpretáciu relevantnej právnej úpravy vidia sťažovateľky porušenie základných práv zaručených čl. 16 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a tiež čl. 17 dohovoru.

Právo na súdnu a inú právnu ochranu poskytuje ústava každému právu, ktoré je v právnom poriadku Slovenskej republiky upravené a ktorého sa zákonom ustanoveným postupom možno domáhať na súdnom alebo inom orgáne Slovenskej republiky. Obsah práva na súdnu a inú právnu ochranu v čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatňovaní práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky, keďže konanie súdu alebo iného orgánu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu alebo inú právnu ochranu (III. ÚS 70/01).

Rámec povinností štátnych orgánov, proti ktorým smeruje právo na súdnu a inú právnu ochranu, upravuje čl. 2 ods. 2 ústavy, podľa ktorého štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Každé konanie štátneho orgánu, ktoré nie je v súlade so zákonom, t. j. ak štátny orgán nekoná v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, protirečí príkazu ústavnej normy. Postup všeobecného súdu, keď tento nekoná v súlade s procesnoprávnymi predpismi konania, treba považovať za porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (*mutatis mutandis* I. ÚS 26/94).

Ústavný súd pri posúdení námietky sťažovateľiek v intenciách prezentovanej judikatúry sústredil svoju pozornosť na relevantnú právnu úpravu, a teda na zodpovedanie otázky, či postup okresného súdu, ktorý v konaní o návrhu na zapretie otcovstva iniciovaného právnym otcom sťažovateľky v 1. rade nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru genetiky, odvetvia analýzy DNA, mal dostatočnú oporu v relevantnej právnej úprave.

V náleze sp. zn. PL ÚS 1/2010 z 20. apríla 2011, ktorým bol vyslovený nesúlad ustanovenia § 86 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“) s čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru, ústavný súd okrem iného konštatoval, že pri rozhodovaní o návrhu na zapretie otcovstva je aplikovateľné ustanovenie § 86 ods. 1 zákona o rodine (upravujúce zapieracie právo právneho otca, ktorého otcovstvo bolo určené na základe domnienky otcovstva svedčiacej manželovi matky a podmienky plynutia lehoty pre podanie tohto návrhu), nie ustanovenie § 57 ods. 1 predchádzajúceho zákona č. 94/1963 Zb. o rodine v znení neskorších predpisov [«Právo na zapretie otcovstva manželom matky, ktoré s výnimkou dĺžky lehoty je identicky upravené v oboch citovaných zákonoch, je bez akýchkoľvek pochybností tým právom, ktoré sa z uvedeného rámca obsahu rodinnoprávneho vzťahu otec – dieťa jednoznačne vymyká. Toto právo síce v určitej potenciálnej rovine existuje, ale rozhodne nejde o právo hmotnoprávnej povahy, ktoré by bolo možné zahrnúť do „práv vzniknutých“ z rodinnoprávneho vzťahu otec – dieťa. Tu skôr možno hovoriť o určitej podobe tzv. žalobného práva, ktoré však, ak je uplatnené za účinnosti zákona č. 36/2005 Z. z., treba posudzovať podľa tohto nového zákona.»].

V zmysle záverov označeného nálezu ústavného súdu právnou úpravou potenciálne aplikovateľnou v prípade sťažovateľiek upravujúcou lehotu na podanie tzv. zapieracej žaloby a podmienky plynutia tejto lehoty bol teda zákon o rodine, resp. ustanovenie § 86 ods. 1 zákona o rodine.

V zmysle čl. 125 ods. 3 ústavy, keďže Národná rada Slovenskej republiky po konštatovaní nesúladu predmetného ustanovenia s príslušnými čl. dohovoru ho neuviedla do súladu s dohovorom, stratilo toto ustanovenie po šiestich mesiacoch od vyhlásenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov Slovenskej republiky platnosť. Vecná legitímácia manžela ako právneho otca podať zapieraciu žalobu vzhľadom na ustanovenie § 88 v spojitosti s § 87 zákona o rodine ostala zachovaná.

Z uvedeného vyplýva, že v porovnaní s minulosťou, keď zákonom ustanovená prekluzívna lehota a jej plynutie bolo jednou z prvých skúmaných skutočností v konaní a zmeškanie lehoty znamenalo zamietnutie návrhu bez meritórneho rozhodovania, platná

právna úprava podanie zapieracej žaloby aktuálne nelimituje žiadnou lehotou, ktorá okolnosť je z pohľadu argumentácie sťažnosti okolnosťou ťažiskovou.

Podľa § 127 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“) ak závisí rozhodnutie od posúdenia skutočností, na ktoré treba odborné znalosti, ustanoví súd po vypočutí účastníkov znalca.

Podľa § 127 ods. 3 OSP účastníkovi, prípadne i niekomu inému môže súd uložiť, aby sa ustanovil k znalcovi, predložil mu potrebné predmety, podal mu potrebné vysvetlenia, podrobil sa lekárskeму vyšetreniu, prípadne krvnej skúške, alebo aby niečo vykonal alebo znášal, ak je to na podanie znaleckého posudku potrebné.

Okresný súd v namietanom uznesení postup podľa citovaných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku odôvodnil poukazom na potrebu *„analýzy ľudského genetického materiálu DNA za účelom zistenia biologického otcovstva a to u navrhovateľa voči odporkyni v 1. rade s tým, že ľudský genetický materiál DNA je potrebné analyzovať u navrhovateľa, odporkyne v 1. rade a odporkyne v 2. rade, ktorá je matkou odporkyne v 1. rade“*.

Ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označených základných práv sťažovateľiek zaručených ústavou, ani čl. 17 dohovoru postupom a uznesením okresného súdu v posudzovanom konaní, pretože je zrejmé, že okresný súd aplikoval platnú a účinnú právnu úpravu (platný zákon o rodine a Občianskeho súdneho poriadku), a postupoval teda zákonným spôsobom v súlade s relevantnými ustanoveniami príslušných právnych predpisov, keď splnenie podmienok na ustanovenie znalca a odobratie genetického materiálu u sťažovateľiek vo svojom rozhodnutí aj náležite vysvetlil.

Ústavný súd preto dospel k záveru, že sťažnosť sťažovateľiek je potrebné odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Z týchto dôvodov ústavný súd už pri predbežnom prerokovaní sťažnosti rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia, a ďalšími návrhmi sťažovateľiek sa už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. mája 2014